

KANDIDOOS

Kandidoos on inimese normaalse mikrofloora hulka kuuluva pärmseene *Candida albicansi* tekitatud põletik, mis tekib teatud tingimustel organismi vastupanuvõime vähenemisel. *Candida albicansi* on pärmseen, mida esineb terve inimese nahal, suus, seedetraktis ja välistel suguelunditel. Kandidoos on pärmseente liigse vohamise tulemusel tekkinud seisund, mis võib haarata nahka, küüsi, suud, söögitoru, sooletrakti või väliseid suguelundeid. Immuunpuudulikkuse korral võib kandidoos levida kogu organismis, haarata mitmeid elutähtsaid organeid ning õigeaegse ravi puudumisel osutada eluohtlikuks.

Tekkepõhjused, riskifaktorid

- Seedetraktis tekib kandidoos seente ja bakterite vahelise tasakaalu häirimisel, mille põhjuseks võib olla antibiootikumiravi, sooleparasiidid, krooniline kõhukinnisus, krooniline kõhulahtisus, liigne alkoholitarbimine. Söögitorupõletik ehk soorösofagiit tekib enamasti AIDSi haigetel või vähivastast keemiaravi saavatel inimestel, mõnikord võib haigus tekkida ka maosisu tagasivalgumise ehk reflukshaiguse tüsistusena.
- Nahal soodustab kandidoosi tekkimist suhkurtõbi, rasedus, pikaajaline hormoon-, antibiootikum- või keemiaravi, ülekaalulisus (tekib nahavoltide higistamine ja hõõrdumine).
- Sõrmede haigestumist soodustab töötamine niisketes tingimustes ning kodusõlmise rohke kasutamine.
- Suus soodustavad pärmseene vohamist suhkurtõbi, hormoonravi, halvasti sobivad hambaproteesid, suitsetamine ning vähene süljeeritus.
- Suguelunditel soodustavad vaginiidi ehk tupepõletiku teket antibiootikumide kasutamine, rasedus, rasedusvastaste tablettide kasutamine, suhkurtõbi, immuunpuudulikkus ning kemikaalide üleliigne kasutamine intiimhügieenis. Meestel põhjustavad pärmseened peenise pea põletikku ehk balaniti.

Sümptomid

- Nahavoltides (kubeme-, kaenlaalustes ja kõhunahavoltides ning rindade all) esineb tugevalt punetav ning sageli leemendav pindmine nahakahjustus. Põhikolde ümber on palju samasuguseid väikseid koldeid. Iseloomulik on aeg-ajalt tekkinud või pidev naha sügelemine.
- Käte haigestumisel tekib tavaliselt sõrmede vahele sügelev või kihelev piirdunud punetav ja leemendav pindmine nahakahjustus.
- Küünte haigestumisel tekib küünevalli piirkonnas mõõdukas turse ja punetus, küünevallile vajutamisel võib erituda veidi kreemitaolist eritist, küünele tekivad kollakad alad.
- Suu kandidoosile ehk suusoorile on iseloomulik paha maitse ning punetus ja põletav tunne suus, valge katuga kaetud keel, limaskestade kipitus, mis võib põhjustada ka haavandit suunurgas.
- Söögitorus võib vohamine olla sümptomiteta, sageli on samaaegselt nakatunud ka suu ja neel.
- Tupe kandidoosile on iseloomulik sügelemine, tupe limaskestade turse ning punetus ning teraline kohupiimataoline limaskestadele kleepunud valgevoolus.
- Balaniti ehk eesnaha põletiku korral on enamlevinud sümptomid sügelus, punetus ning vahel ka põletav valulikkus.

Uuringud haiguse diagnoosimiseks

- Sageli pole uuringuid vaja teha, diagnoos pannakse iseloomuliku haiguspildi põhjal.
- Ebaselgetel juhtudel võetakse kahjustatud piirkonnast materjali ning seente kindlaks tegemiseks uuritakse seda laboratoorselt.
- Kandidasepsise ehk veremürgistuse kahtlusel tehakse haigustekitaja uurimiseks vereanalüüs.

Ravivõimalused

- Suu kandidoosi raviks on seentevastase toimega suuveed, suus lahustuvad tabletid ning suu limaskestale määratavad kreemid ja geelid.
- Söögitorusoori ravitakse seentevastaste tablettidega.
- Nahakahjustuste korral määratakse seentevastaseid lahuseid või kreeme, vajadusel võetakse lisaks ka ravimeid. Ravitav nahapiirkond tuleb hoida võimalikult puhas ja kuiv.
- Tupe ja päraku seeninfektsiooni raviks kasutatakse raviküünlaid ja kreeme.
- Suguelundite seenpõletiku korral tuleb ravida mõlemat seksuaalpartnerit, kuna nakkus levib suguühete ajal ühelt inimeselt teisele!
- Kandidasepsise puhul süstitakse seentevastaseid ravimeid veeni.

Paranemine

- Patsientidel, kellel tekib kandidoos suus, nahal või tupes, mööduvad vaevused tavaliselt mõnepäevase seentevastase raviga, jätmata mingit püsivat kahjustust, kui ei ole kaasuvaid kroonilisi haigusi.
- Nõrgestatud immuunsüsteemi korral võib kandidoos ravile halvasti alluda ning hilinenud ravi puhul levida kogu organismis ja osutada eluohtlikuks.
- Haiguse kordumise vältimiseks on oluline kindlaks teha *Candida albicansi* vohamist soodustavad tegurid.

Soovitused patsiendile

- Täitke üldisi hügieeninõudeid ja kasutage ainult isiklikke hügieenivahendeid.
- Kasutage lõhnavaba seepi, vältige dušigeele ja teisi keemilisi vahendeid (nt vannivaht, hügieenilised spreid jm) tupe piirkonnas.
- Eelistage vannile dušši. Kuivatage suguelundite piirkond tupsutades korralikult kuivaks.
- Ärge kasutage lõhnastatud sidemeid, tampoone ja tualettpaberit.
- Eelistage puuvillast aluspesu. Peske pesu vähemalt 61°C juures või triikige pesu pärast pesemist.
- Sukkpüksid peaksid olema puuvillase vahetükiga. Vahetage iga päev aluspesu ja sukkpükse. Ärge kandke liiga kitsaid sukkpükse või pükse.
- Vältige seksuaalvahekorda kuni infektsioon on täiesti kadunud.
- Vältige märja ujumistrikoo või niiskete riiete kandmist pika perioodi vältel.
- Sööge sageli jogurtit. Vähendage toidus suhkru ja alkoholi sisaldust (pärmseene lemmiksöögid).
- Kui võimalik, vältige sagedast või pikaajalist suukaudsete antibiootikumide kasutamist.
- Hoidke oma kehakaal normi piires, pärmseen kaldub kasvama ülekaalulisuse puhul tekkivates nahavoltides, eriti rindade, kõhu ja häbeme piirkonnas.
- Kui olete diabeetik, hoidke veresuhkru tase kontrolli all.

Koostanud: SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla
J. Sütiste tee 19
13419 Tallinn

infotelefon 617 1300
www.regionaalhaigla.ee

Infolehe on kinnitanud SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla õendus kvaliteedi komitee 12. detsembril 2013. a.